

ПОНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Г.О. Стаднік,

студентка 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Треба зазначити, що в науці конституційного права не має однозначної точки зору, на те яким має бути конституційно-правовий механізм захисту людиною своїх прав, існують й різні точки зору про визначення поняття конституційно-правового механізму забезпечення прав людини.

На думку російського вченого Е.Я. Мотьвилавка, поняття «механізму» розкривається як система правових засобів, метою яких є захист прав людини. Потреба в такому захисті виникає при вчиненні певного правового правопорушення об'єктивно-протиправного діяння. Подібні юридичні факти спричиняють виникнення права охоронного суб'єктивного права, яке в юридичній науці називається домаганням і яке реалізується в рамках правоохоронних відносин, що виникають або можуть виникнути із передбачених законом конфліктних ситуацій, які перешкоджають здійсненню регулятивних правовідносин.

Українська вчена О.Ф. Скакун вважає, що правовий механізм є частиною соціально-правового механізму, який діє в єдності, і задачами якого є охорона, захист. Відновлення порушених прав і правової культури населення. Вона поділяє механізм соціально-правового забезпечення прав і свобод людини на три підсистеми: механізм реалізації. Охорони і захисту.

Відомий вчений В.Ф. Погорілко згоден з Е.Я. Мотьвилавком, що поняття «механізм» розкривається як система правових засобів. Метою цих засобів є захист прав людини, потреба в такому механізмі виникає при вчиненні певного правопорушення. Він визначає, що конституційно-правовий механізм захисту людиною своїх прав -: система влади держави, функцією якої є захист прав людини; процедури такого захисту, а також конституційне право людини на захист, яке реалізується з допомогою держави і за цією процедурою.

На думку А. Ю. Олійника механізм забезпечення конституційних свобод та прав людини має багато спільних ознак з механізмом правового регулювання, механізмом реалізації конституційних прав і свобод та механізмом забезпечення конституційних прав і свобод. Важливим

елементом забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина є процес їх практичного втілення в дійсність. Також до цього механізму він відносить гарантії конституційних прав та свобод людини.

А. Огородник вважає, що до такого механізму слід відносити систему державних органів, громадських організацій, правові та нормативні акти, які в сукупності і взаємопоєднанні забезпечують реалізацію принципів. Таку систему умовно можна відобразити наступним чином:

- органи державної влади і місцевого самоврядування та відповідні посадові особи;
- спеціалізовані державні і громадські органи та організації у справі захисту прав і свобод людини і громадянина (наприклад, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, суд, адвокатура, прокуратура тощо);
- політичні партії і відповідні громадські організації та їх органи;
- засоби масової інформації, державні і недержавні органи та організації в галузі масової інформації;
- правові та нормативні акти матеріального і процесуального характеру, які передбачають і закріплюють права. Порядок їх реалізації і захисту та юридичну відповідальність за порушення;
- правові акти (документи), які підтверджують наявність, межі і характер прав та свобод;
- інші соціальні норми та їх акти (статути політичних партій і громадських організацій, звичаєві норми тощо)

На думку Т.М. Заворотченко треба відрізнити конституційно-правові гарантії від конституційно-правового механізму захисту людиною своїх прав. Конституційно-правовий механізм є системою влади держави, функцією якої є захист прав людини, а також процедури такого захисту, за допомогою яких реалізується право людини на захист людиною конституційних прав. Це поняття більш широке, ніж поняття конституційно-правові гарантії і воно включає до себе поряд з іншими складовими і гарантії.

О.В. Пушкіна вважає, що конституційний механізм забезпечення прав людини, характеризується як динамічний взаємозв'язок норм та інститутів конституційного права, які характеризують формальний і матеріальний зміст прав людини їх взаємодії, а також встановлюють базові принципи організації та функціонування органів державної влади в частині сприяння реалізації і захисту прав і свобод людини і громадянина, визначених конституцією та імплементованими в систему національного законодавства нормами міжнародного права.

Саме тому теоретичне обґрунтування того, яким має бути конституційно-правовий механізм захисту прав та свобод людини та громадянина є важливим. Адже, при всій важливості закріплення прав і свобод людини у повній відповідності міжнародним стандартам, найважливішим, безумовно, є визначення сутності конституційно-правового механізму захисту прав людини в Україні. Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що під конституційно-правовим механізмом розуміється закріплена в Конституції України (конституційних законах) взята в єдності система основних прав та свобод громадян України, їх гарантій, органів державної влади, місцевого самоврядування та інших інститутів держави і суспільства, діяльність яких спрямована на правомірну реалізацію прав та свобод громадян України, а в необхідних випадках їх охорону і захист.

Використана література:

1. Мотъвилавка Е.Я. Теория регулятивного и охранительного права. - Воронеж, 1990. – с. 54.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Параграф №7.
3. Конституційне право України. За редакцією доктора юридичних наук, професора В.Ф. Погорілка. 3-тє видання. Київ/Наукова думка/2002.
4. Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: Монографія. - К.: Алерта, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. - 472с.

5. А. Огородник. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принцип законності в Україні // Право України. - 2008 - №6 - с. 14-18
6. Заворотченко Т.М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні: Моногр. - Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2007. - 256 с.
7. Пушкіна О.В. Конституційно-правовий механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: Автореферат дис. 12.00.02 . Національний університет «Острозька Академія».

Науковий керівник: Марцеляк О.В.